

การศึกษาเพลงกันตรึมประยุกต์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร

A study of original applied Kantrum of Khmer Ethnic group

อร่าม มุลาลิน¹ เบนจาวรรณ วงษาวัต² คณิงนิตย์ ไสยโสภณ³

Aram Mulalin¹, Benjawan Wongsawadee², Kanuengnit Saiyasopon³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของเพลงกันตรึมประยุกต์และวิเคราะห์บทบาทคุณค่าเพลงกันตรึมประยุกต์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

การศึกษาองค์ประกอบเพลงกันตรึมประยุกต์ ด้านจังหวะเพลงพบว่า มีลักษณะพิเศษเป็นเอกลักษณ์ มีจังหวะดั้งเดิมของกันตรึมพื้นบ้านอยู่บ้างในเพลงที่มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมดั้งเดิม กระสวนจังหวะของทำนองเพลงมีการใช้โน้ตเข้บัต 1 ชั้นมากที่สุดตามด้วยโน้ตเข้บัต 2 ชั้น ส่วนโน้ตสามพยางค์ปรากฏน้อยมากพื้นผิวของดนตรีพบว่า มี 3 ลักษณะได้แก่ โพลีโฟนี เฮเทอโรโฟนี และโฮโมโฟนี จุดพักเคเดนซ์มีลักษณะเฉพาะตัวไม่เป็นไปตามรูปแบบทั่วไปของจุดพักหลักเสียงพบว่า เพลงส่วนหนึ่งมีลักษณะที่ไม่อิงกัญแจเสียง บันไดเสียงพบว่าการเปลี่ยนบันไดเสียงไปมาในบทเพลง สีสันของดนตรีพบว่าไม่ค่อยมีการนำเครื่องดนตรีประเภทเครื่องทองเหลืองเครื่องลมไม้และปี่อ้อมาใช้มากนักมีคีตลักษณ์แบบตอนเดี่ยวและสองตอนส่วนกันตรึมสมัยนิยมประยุกต์มีโครงสร้างตามแบบของเพลงสมัยนิยม

บทบาททางสังคมช่วยนำเสนอเอกลักษณ์ประเพณีท้องถิ่นแสดงถึงภูมิปัญญาชาวบ้านสร้างสัมพันธภาพให้เกิดในครอบครัวเครือญาติชุมชนเกิดการตื่นตัวทางวัฒนธรรมสร้างความสามัคคีอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นสร้างเสริมความเป็นเอกภาพในท้องถิ่น สะท้อนภาพสังคม แนวคิดทางการเมือง สะท้อนปัญหาในชุมชนช่วยถ่ายทอดกฎระเบียบให้ความรู้ต่าง ๆ ผ่านบทเพลง เป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างรัฐกับประชาชน บทบาททางเศรษฐกิจช่วยให้เกิดธุรกิจด้านดนตรี สร้างนักประพันธ์เพลง นักดนตรี วงดนตรี นักร้อง และทางเครื่องบทบาททางสุนทรียภาพช่วยให้เกิดกิจกรรมด้านนันทนาการยกระดับคุณภาพชีวิตคุณภาพทางสังคม ด้านการศึกษาทำให้เด็กและเยาวชนรู้จักกระบวนการฝึกดนตรีเสนอแนวคิดการดำเนินชีวิตทำให้เกิดการปลูกจิตสำนึกรักท้องถิ่น

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

³ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

อุดมการณ์เพื่อสังคม คุณค่าทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดอาชีพหลักและอาชีพเสริม คุณค่าทางสุนทรียภาพ ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน โน้มน้าวจิตใจสนุกสนานผ่อนคลายรื่นเริงเบิกบานใจ
คำสำคัญ : เพลงกันตรึมประยุกต์ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร

ABSTRACT

The objectives of this qualitative research were: 1. to study components of the modern Kuntruem song according to the musicology; 2. to explore a musical component through a musicology analysis and to analyze the modern Kuntruem song based on its economic and aesthetic roles and values; and provide guidelines for a conservation of modern Kuntruem song in terms of education and commerce.

According to the study about the components of modern Kuntruem song, it was found that the modern Kuntruem song has a unique characteristic where some original rhythms of classical Kuntruem song could be found in the modern Kuntruem song as a cultural integration. The study also showed that the rhythmic pattern of modern Kuntruem melody mostly consists of the Eighth Note follows by the Sixteenth Note according to the modern Kuntruem song's melody. On the other hand, a usage of Triplets is rarely found in the melody of modern Kuntruem song. Considering to the texture of modern Kuntruem song, the study showed that there are 3 types of texture found in the modern Kuntruem song including Polyphonic Texture, Heterophonic Texture, and Homophonic Texture. The Cadence of modern Kuntruem song is different from the general form of Cadence and some modern Kuntruem songs are atonal music. In addition, the study also found that a scale used in the song is also changing back and forth where brass instruments, woodwinds, and bassoon reed are not often used in the modern Kuntruem band. Finally, the study found that there are 2 forms of classical Kuntruem consisting of a unitary form and a binary form while the form of modern Kuntruem is based on the fashion.

Owing to the social role of modern Kuntruem song, the study found that local traditions, identities, and wisdoms of people are presented through the modern Kuntruem song. The modern Kuntruem song also generates a close relationship among people of a family and community and leads to the cultural awakening of people. Further, the modern Kuntruem song also creates a unity of people within

a community through a conservation of local traditions. In addition, the modern Kuntruem song is also a reflection of society, politics, and problems of people within a community. Rules, regulations, and knowledge are also transferred through the modern Kuntruem song, too. Finally, the study also showed that the modern Kuntruem song is also used as the medium of communication between the government sector and local people. Basing on the study about the economic role of modern Kuntruem song, the study revealed that the modern Kuntruem song helps to establish musical businesses and several occupations including music composer, musician, musical band, singer, and dancer. According to the aesthetic role, the modern Kuntruem song leads to recreational activities that help to raise people's quality of life. It also teaches children about a musical practicing process. Further, a concept of lifestyle is also presented through the modern Kuntruem song which leads to a conscience of people finally. In sum, the economic value of modern Kuntruem song is a creation of several occupations while the aesthetic value is a creation of pleasure and joyfulness.

Keywords : applied Kantrum, Khmer Ethnic group

บทนำ

กันตรึมเป็นการละเล่นพื้นเมืองของชาวสุรินทร์มีแบบอย่างเฉพาะของตนเอง แสดงถึงวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน “กันตรึม” มีมาแต่โบราณ นิยมเล่นกันตามงานบุญงานรื่นเริง เป็นการบรรเลงสดเครื่องดนตรีที่ใช้คือ “ซอ” เพลงที่ใช้เป็นภาษาพื้นบ้าน มีพัฒนาการตามยุคสมัยในแต่ละท้องถิ่น องค์ประกอบของดนตรีมีการเปลี่ยนแปลงไปโครงสร้างของเพลงมีความซับซ้อนมากขึ้น มีศิลปินกันตรึมรุ่นใหม่เกิดขึ้นจำนวนมากได้สร้างสรรค์เพลงที่มีลักษณะเฉพาะตัว รูปแบบวงดนตรีจากวงขนาดเล็กถึงวงใหญ่ มีลักษณะการผสมผสานของลูกทุ่ง หมอลำ ทั้งยังรับอิทธิพลแนวเพลงของต่างประเทศทำให้เกิดวงดนตรีแนวใหม่ ๆ ขึ้นในแวดวงกันตรึม และมีบทบาทมากขึ้นในสังคม

การเปลี่ยนแปลงด้านองค์ประกอบดนตรี สีสนับของเครื่องดนตรี ยังคงเอกลักษณ์กันตรึมพื้นบ้านไว้บ้าง เครื่องดนตรีหลักที่ใช้คือซอ แม้ว่าปัจจุบันกันตรึมเปลี่ยนไปมาก มีการนำเครื่องดนตรีสากลเล่นแทนซอ เหลือเพียงการร้องที่เป็นภาษาเขมรสูง (เขมรลือ) และจังหวะกลองที่สนุกสนานเร้าใจ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่บ่งบอกความเป็นกันตรึมได้บ้าง บางวงปรับตัวไม่ทันเสียมความ

นิยมและต้องยวบงในที่สุด ดังนั้นเราคงต้องย้อนกลับไปมองถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำมาวิเคราะห์ ค้นหาเอกลักษณ์ปรับปรุงพัฒนา ก่อนที่จะถูกผสมผสานกันกับวัฒนธรรมตะวันตกจนไม่เหลือร่องรอยภูมิปัญญาดั้งเดิม

นอกจากนี้ กันตรึมยังเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ ก่อให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคม แต่รายได้ที่เหล่าศิลปินได้รับ เพียงพอและเหมาะสมกับมาตรฐานการจ้างหรือไม่ ความสนใจในการชมกันตรึมมีมากน้อยเพียงใด ผู้ฟังชื่นชอบแนวดนตรีแบบใด

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาองค์ประกอบของกันตรึมประยุกต์ ในด้านต่าง ๆ และวิเคราะห์คุณค่ากันตรึมประยุกต์ ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบเพลงกันตรึมประยุกต์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร
2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทและคุณค่าเพลงกันตรึมประยุกต์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นประชาชนที่อาศัยในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากประชากรข้างต้นที่มีความรู้ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเพลงกันตรึมประยุกต์ โดยจำแนกเป็นกลุ่มผู้รู้ (Key Information) ผู้ปฏิบัติ (Perform Informant) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informants)

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาวิเคราะห์ ข้อมูลเอกสาร (Documentary) และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Study) แล้วนำมา จัดกลุ่มวิเคราะห์ตามหลักการของการศึกษาข้อมูลทางมานุษยวิทยา ดนตรีวิทยา และมานุษยดนตรี วิทยาหาข้อมูลโดยใช้เทคนิคสามเส้า

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากเอกสาร และการเก็บข้อมูลภาคสนาม ใช้วิธีการสังเกต สังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากศิลปิน ผู้รู้ ผู้ผลิต ผู้จ้าง ผู้ชม ผู้ฟัง และผู้นำทางวัฒนธรรม

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. องค์ประกอบเพลงกันตรึมประยุกต์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร
ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบเพลงกันตรึมประยุกต์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร โดยใช้ ทฤษฎีทางดนตรีวิทยา (Musicology) ในรูปแบบของหลักวิชาดนตรีสากล บทเพลงที่วิเคราะห์เป็น

เพลงกันตรึมประยุกต์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรของศิลปินกันตรึม จำนวน 20 ท่าน 40 บทเพลง ในด้าน จังหวะ (Rhythm) ทำนองเพลง (Melody) พื้นผิวของดนตรี (Texture) เสียงประสาน (Harmony) หลักเสียงของทำนอง (Tonality) บันไดเสียง (Scale) โหมด (Mode) จุดพักเคเดนซ์ (Cadence) ช่วงกว้างเสียง (Range) ช่วงกว้างเสียงร้อง (Register) คุณภาพเสียง (Quality) สีสันของดนตรี (Tone Color) คีตลักษณ์ (Form) จากผลการศึกษาค้นคว้าประกอบดนตรีทั้ง 40 เพลง จำแนกออกได้ 2 กลุ่ม โดยใช้เกณฑ์การจัดกลุ่มแนวเพลงและเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบ

จากการวิเคราะห์พบองค์ประกอบดนตรีของกันตรึมประยุกต์ พบว่าลักษณะของเพลง ส่วนใหญ่ไม่มีความซับซ้อนมากนัก ไม่ว่าจะเป็นจังหวะ ทำนองเพลง พื้นผิวของดนตรี การประสานเสียง หลักเสียงบันไดเสียง การดำเนินคอร์ดหรือรูปแบบของเพลง การเรียบเรียงเสียงประสานไม่ได้ยึดตามหลักทฤษฎีทางดนตรีสากลมากนัก สามารถแบ่งเพลงกันตรึมประยุกต์ออกเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มที่มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมกันตรึมดั้งเดิม ผู้วิจัยเรียกว่า กันตรึมดั้งเดิมประยุกต์ และกลุ่มที่ประยุกต์เข้ากับเพลงลูกทุ่ง หรือแนวเพลงอื่น ๆ ผู้วิจัยเรียกว่า กันตรึมสมัยนิยมประยุกต์ สำหรับกลุ่มกันตรึมดั้งเดิมประยุกต์นั้นเป็นการคิดทำนองขึ้นมาก่อนคอร์ด โดยวางคอร์ดอิงทำนองที่เกิดจากทำนองของซอหรือเสียงร้องเป็นหลัก ทำให้การเรียบเรียงเสียงประสานหรือการดำเนินคอร์ดไม่ได้เป็นไปตามหลักทฤษฎีดนตรีสากลมากนักเพราะต้องถูกบังคับโดยทำนองจะเห็นได้จากบางเพลงที่มีการวางคอร์ดตามทำนอง ส่วนกันตรึมสมัยนิยมประยุกต์ ที่มีการผสมผสานกับเพลงลูกทุ่งจะได้รับอิทธิพลจากทำนองลูกทุ่งและการดำเนินคอร์ดตามแบบฉบับลูกทุ่งหรือแนวเพลงอื่น ๆ ที่ค่อนข้างเน้นตามหลักทฤษฎีดนตรีสากล

องค์ประกอบดนตรีด้านจังหวะ (Rhythm) เพลงกันตรึมประยุกต์มีจังหวะคล้ายกับจังหวะหมอลำแต่พบว่ามีบทเพลงที่มีลักษณะพิเศษเป็นเอกลักษณ์ มีจังหวะของกันตรึมพื้นบ้านดั้งเดิมอยู่บ้างโดยเฉพาะในเพลงกันตรึมดั้งเดิมประยุกต์ ซึ่งมักจะนำจังหวะเพลงกันตรึมพื้นบ้านมาใช้ในเพลง

ทำนองเพลง (Melody) กระสวนจังหวะของทำนอง ของเพลงกันตรึมประยุกต์โดยรวม พบว่าเพลงช้าและเพลงเร็ว มีการใช้สัดส่วนช้า ๆ กันบรรเลงช้าไปมาไม่ค่อยมีความหลากหลายมากนัก ทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนอง การใช้โน้ตมีการใช้กระสวนจังหวะของโน้ตเข็บ็ต 1 ขึ้นมากที่สุดตามด้วยโน้ตเข็บ็ต 2 ขึ้น ส่วนโน้ตสามพยางค์ปรากฏน้อยมาก

พื้นผิวของดนตรี (Texture) เสียงประสาน (Harmony) มีลักษณะเป็นแบบ โพลีโฟนีมีการร้องทำนองควบคู่ไปกับการบรรเลงซอพบได้ในเพลงที่มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมดั้งเดิมอันเกิดจากทำนองในการร้องและทำนองซอมีความสำคัญเท่า ๆ กัน ส่วนเพลงที่มีลักษณะเป็นแบบโฮโมโฟนี พบได้ในเพลงกันตรึมสมัยนิยมประยุกต์ ที่มีการผสมผสานกับเพลงลูกทุ่ง หมอลำหรือเพลงสมัยนิยม

ชนิดคอร์ด และการดำเนินคอร์ดชนิดคอร์ดพบว่าส่วนใหญ่ไม่มีความซับซ้อนมากนักเป็นคอร์ดตรัยแอดชนิดไมเนอร์และคอร์ดเมเจอร์การดำเนินคอร์ดไม่ค่อยมีรูปแบบตามหลักสากลเนื่องจากคอร์ดเหล่านี้ถูกบังคับโดยทำนอง และในเพลงกันตรึมดั้งเดิมประยุกต์ไม่ปรากฏลักษณะการใช้คอร์ดคอร์ดมินันท์ 7 แล้วตามด้วยคอร์ดโทนิคตามแบบอย่างเพลงสมัยนิยม

จุดพักของเพล เคเดนซ์ ไม่อยู่ในรูปแบบทั่วไปของจุดพักไม่มีรูปแบบที่แน่นอนขึ้นอยู่กับทำนองและบันไดเสียงที่เปลี่ยนไปมาในบทเพลง

หลักเสียงหรือคีย์เพลงบันไดเสียงและโมดพบว่ามีการเรียบเรียงดนตรีโดยยึดตามทำนองของซอเป็นหลักในเพลงที่มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของศิลปินสูงอายุ โดยหลักเสียงและบันไดเสียงกำหนดตามเสียงของผู้ขับร้องที่ร้องเพลงตามทำนองของซอกันตรึมโบราณที่เป็นพ่อครูแม่ครูเพลง มีการเปลี่ยนบันไดเสียงไปมาโดยทำนองขึ้นเพลงของดนตรีจะขึ้นในบันไดเสียงหนึ่ง ขณะที่ทำนองในการร้องจะเป็นอีกบันไดเสียงหนึ่งและไม่พบว่ามีการย้ายหลักเสียงหรือเปลี่ยนคีย์เพลงในเพลงเดียวกัน

ช่วงกว้างของเสียงเครื่องดนตรี (Range) ไม่กว้างมากเนื่องจากใช้ซอบรรเลง โดยอยู่ในช่วงเสียงต่ำสุดถึงสูงสุดที่ C 4 ถึง C5 สำหรับช่วงเสียงร้องของศิลปินน้ำผึ้งเมืองสุรินทร์พบว่ามีช่วงกว้างเสียงจาก F4 ถึง Eb5 ซึ่งอยู่ในช่วงเสียงที่ค่อนข้างสูงกว่าศิลปินท่านอื่น

คุณภาพเสียง (Quality) สีสันของดนตรี (Tone Color) พบว่ามีการนำซอมาบรรเลงในเพลงกันตรึมดั้งเดิมประยุกต์ และมีการนำเครื่องดนตรีปี่อ้อมาบรรเลงแต่ไม่ค่อยนิยมนำมาเป็นสีสันในวงมากนัก นอกจากนี้ยังพบเครื่องดนตรีประเภทเครื่องทองเหลือง เช่น ทรัมเป็ต และเครื่องลมไม้อย่างแซกโซโฟนนำมาบรรเลงในวงอยู่บ้าง แต่เนื่องจากมีข้อจำกัดในการกำหนดคีย์เพลงหรือการผสมวงดนตรีที่มักขึ้นกับเสียงซอหรือเสียงผู้ขับร้องเป็นหลักทำให้ไม่เอื้อต่อการบรรเลงจำพวกเครื่องเป่าจึงไม่ค่อยมีการนำมาใช้ในวงนักแต่ก็พบเห็นอยู่บ้างในบางวง

คีตลักษณ์ หรือรูปแบบ (Form) พบว่าในเพลงกันตรึมดั้งเดิมประยุกต์ มีสังคีตลักษณ์แบบตอนเดียวและสองตอนส่วนเพลงกันตรึมสมัยนิยมประยุกต์มีโครงสร้างตามแบบของเพลงสมัยนิยม

2. วิเคราะห์บทบาทและคุณค่าของเพลงกันตรึมประยุกต์ทางสังคม เศรษฐกิจ และสุนทรียภาพ

ทางสังคมวิเคราะห์จากวงดนตรี ศิลปินในท้องถิ่นพบว่ากันตรึมประยุกต์มีบทบาทในด้านการศึกษา ด้านการสอนในสถานศึกษาพบว่าการเปิดสอนกันทั้งในภาครัฐและเอกชนซึ่งได้รับความสนใจจากเยาวชนเป็นอันมากดังจะเห็นได้ว่าการเปิดสอนหรือจัดโครงการอบรมเกี่ยวกับ ดนตรีพื้นบ้านอยู่เนื่อง ๆ นอกจากนี้บทบาทด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมเพื่อสังคมและโอกาสในการรับงานแสดง พบได้ในงานฉลองสมโภช งานบวชงานแต่งงาน และกิจกรรมเพื่อสังคมการเปิด

รับการแสดงมีทั้งในประเทศ และต่างประเทศ มีการเผยแพร่วัฒนธรรมโดยไปแสดงยังต่างประเทศ บทบาทต่อการดำเนินชีวิตวิถีชีวิตพบว่าผู้เล่นกันตรึมจะมีอายุ 20-40 ปี โดยภูมิลำเนาและคุณวุฒิของผู้เล่นกันตรึมพบว่ามิได้มีการศึกษาปริญญาตรีอนุปริญญาและมัธยมศึกษาด้านประสบการณ์ความรู้เกี่ยวกับดนตรี พบว่าศิลปินหรือสมาชิกวงดนตรีเคยศึกษาทฤษฎีดนตรีมาก่อนและพอมีความรู้ด้านทฤษฎีดนตรีบ้างแต่ไม่มากนักการมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์งานเพลงพบว่า ในหนึ่งชุดผลงานศิลปินมักมีส่วนร่วมในการแต่งเพลงอีกด้วย

บทบาทในสื่อสารสนเทศ อินเทอร์เน็ต โนโซเชียลเน็ตเวิร์ค สถานีวิทยุ ยูทูบ เฟสบุ๊ค มีการนำเสนอ มีวิดีโอ วิทยุกันตรึม แฟลชไดรฟ์ MP3 ไปจนถึงการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ในรูปแบบต่างๆ บทบาทและคุณค่าด้านวรรณกรรม วิธีการประพันธ์เนื้อร้อง ผลการวิจัยพบว่า การแต่งเนื้อร้องมีด้วยกัน 3 ลักษณะ คือ แต่งพร้อมกันทั้งเนื้อเพลงและทำนอง แต่งทำนองก่อนและ แต่งเนื้อร้องก่อน (ไพรัช มากกาญจนกุล, 2533:108) ซึ่งมีข้อดีข้อเสียแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความสามารถของศิลปินในด้าน การสร้างสรรค์ผลงาน การผลิตผลงานเพลงมีวิธีการบันทึกเสียงมีการบันทึกสดและใช้โปรแกรมดนตรีร่วมด้วยหรือไม่ก็บันทึกสดทั้งหมด แต่มีบางศิลปินที่ใช้โปรแกรมดนตรีล้วน ๆ ในการทำผลงาน

ทางเศรษฐกิจ บทบาทและคุณค่าทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม โดยรายได้ของศิลปินกันตรึมประยุกต์ พบว่าอัตราค่าจ้างในการแสดงที่มากที่สุดคือ 50,000 บาท และค่าจ้างน้อยที่สุดอยู่ที่ 5,000 บาท

ทางสุนทรียภาพ บทบาทและคุณค่าทางสุนทรียภาพ การให้น้ำหนักกับปริมาณเพลงช้า และเพลงเร็วในการแสดงสด พบว่านิยมใช้เพลงช้าและเพลงเร็วในปริมาณเท่า ๆ กันคุณค่าในทางสุนทรียภาพด้านการแสดงออกทางดนตรี เยาวชนสามารถแสดงออกได้อย่างภาคภูมิใจ อบอุ่น ประมาทที่ว่าเป็นอาชีพเต็มใจรักได้

วิเคราะห์จากบทเพลงพบว่า มีบทบาทและคุณค่าเกือบทุกแง่มุมสะท้อนสังคม สะท้อนปัญหาสังคม สะท้อนภาพเศรษฐกิจ ด้านการเมืองการปกครอง บทเพลงเกี่ยวกับการยกย่องชมเชย การเสนอแนวคิด ข้อคิด ปลุกจิตสำนึกของคนในสังคม การให้ความหวังและกำลังใจ ความรัก ส่วนในแง่มุมที่ไม่พบเลย ได้แก่ การคัดค้านต่อต้าน

อภิปรายผลการวิจัย

องค์ประกอบดนตรีของเพลงกันตรึมประยุกต์

องค์ประกอบดนตรีด้านจังหวะ (Rhythm) เพลงกันตรึมประยุกต์มีจังหวะคล้ายกับจังหวะกลองยาวหรือหมอลำแต่พบว่า มีบทเพลงที่มีลักษณะพิเศษเป็นเอกลักษณ์ คือ มีจังหวะดั้งเดิมของกันตรึมพื้นบ้านอยู่บ้าง ในเพลงที่มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมดั้งเดิม ซึ่งมักจะนำจังหวะเพลง

พื้นบ้านดั้งเดิมมาประยุกต์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณราย คำโสภา (2540 : 14) ที่กล่าวว่า นอกจากเนื้อร้องที่เป็นภาษาเขมรที่บ่งบอกความเป็นกันตรึมแล้ว ยังมีจังหวะกลองที่สนุกสนาน รัวใจ ถึงแม้ว่าจะดูคล้ายจังหวะกลองของกลองยาวภาคกลางอยู่บ้าง

ด้านเสียงประสาน (Harmony) ไม่ได้ยึดตามหลักทฤษฎีทางดนตรีสากลมากนัก ศิลปินมีความรู้พื้นฐานทางทฤษฎีดนตรีบ้างแต่ไม่มากนักและสอดคล้องกับเจริญชัย ชนไพโรจน์ (2526 : 10) กล่าวถึงลักษณะของดนตรีพื้นบ้านอีสานไว้ว่า “ดนตรีพื้นบ้าน” แต่งโดยนักดนตรีที่มีได้รับการฝึกอบรมในการแต่งเพลงและ “เพลงพื้นบ้าน” เป็นการขับร้องหรือบรรเลงโดยนักร้องหรือนักดนตรีที่มีได้ฝึกอบรมทางทฤษฎีดังนั้นกันตรึมประยุกต์ใช้การเรียบเรียงเสียงประสานตามทำนองดั้งเดิม โดยยึดการฟังเสียงจากทำนองเป็นหลักในการเรียบเรียง โดยไม่ยึดระเบียบแบบแผนตามทฤษฎี แต่ก็เชื่อว่าศิลปินในทางปฏิบัติ เนื่องจากทำให้ดนตรีไม่มีรูปแบบจึงยากแก่การจดจำและการถอดโน้ตเพลง ฉะนั้นจึงควรคำนึงถึงทำนอง และคอร์ดที่เหมาะสม

จุดพักเคเดนซ์ (Cadence) พบว่าส่วนใหญ่จุดพักจะถูกบังคับโดยทำนองของซอ หรือเสียงร้อง เนื่องจากการเรียบเรียงดนตรีนั้นไม่ได้วางคอร์ดก่อนเป็นหลักทำให้ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน เนื่องจากไม่ได้ยึดตามหลักการของทฤษฎีดนตรีสากล แต่ก็มีบางเพลงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมีจุดเด่นน่าสนใจคือมีคอร์ดที่ใช้เป็นจุดพักบ่อย ๆ พบได้ในหลาย ๆ เพลง ซึ่งถ้าหากมีการศึกษาบทเพลงให้มากขึ้นอาจพบลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ได้ หลักเสียงหรือคีย์ (Tonality) บันไดเสียง (Scale) หลักเสียง ไม่พบว่ามีกรย้ายหลักเสียงหรือเปลี่ยนคีย์เพลงในเพลงเดียวกัน จากลักษณะดังกล่าวซึ่งอาจเป็นความบังเอิญของบทเพลง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าคล้ายกับเพลงในยุคสมัยศตวรรษที่ 20 ที่เรียกว่าระบบไร้กฎแฉเสียงAtonality (วิบูลย์ ตระกูลอุ้น, 2558) ซึ่งเป็นแนวดนตรีนอกกรอบที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับหลักเสียงของคีย์เพลง ไม่อิงกฎแฉเสียงหรือหลักเสียง หรือมีการซ้อนคีย์เพลง ซึ่งปัจจุบันเพลงสตริงที่เรียกว่าเพลงสมัยนิยม มักนำวิธีการเรียบเรียงในลักษณะนี้มาใช้ด้านบันไดเสียงของเพลงกันตรึมเฉพาะที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมดั้งเดิม จะมีลักษณะเป็นแบบผสมทั้งบันไดเสียงเมเจอร์และไมเนอร์ ในเพลงเดียวกัน เป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงไปมา ทำให้สามารถคาดเดาคีย์เพลงได้ยาก เนื่องจากทำนองเพลงเป็นตัวบังคับคีย์เพลง บันไดเสียงคล้ายเพลงในยุคเรเนซองซ์ที่อยู่บนพื้นฐานการใช้ไมด

คุณภาพเสียง (Quality) สีสันของดนตรี (Tone Color) พบว่ามีการนำซอมาบรรเลง มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมดั้งเดิมมีการนำเครื่องดนตรีปี่อ้อมาบรรเลงด้วยแต่ไม่ค่อยนิยมนำมาเป็นสีสันในวงมากนัก เนื่องจากเป็นเครื่องดนตรีที่ผลิตยาก และมีวิธีการบรรเลงยาก จึงไม่ได้รับความนิยมและอาจถูกกลืนหายไปตามกระแสวัฒนธรรมตะวันตก

คีตลักษณ์ หรือรูปแบบ (Form) รูปแบบของเพลง พบทำนองนำ ทำนองจบค่อนข้างยาว เวลา

ของบทเพลงค่อนข้างนาน บางเพลงเกือบสิบนาที เป็นข้อจำกัดในการโฆษณาโดยเฉพาะทางสื่อสถานีวิทยุ ซึ่งไม่ค่อยเปิดเพลงเหล่านี้มากนักเพราะใช้เวลาทางสถานีมากหากมองในแง่ธุรกิจ จึงควรกำหนดความยาวของเพลงให้เหมาะสมด้านโครงสร้างของเพลง รูปแบบเพลงมีลักษณะไม่แน่นอน ท้องเพลงในหนึ่งท่อนเพลง เป็นจำนวนคู้บ้าง จำนวนคี่บ้าง

ทางสุนทรียภาพในการฟังเพลง ความนิยมในดนตรีของผู้ฟังพบว่า กระบวนการผลิตเพลง โดยเฉพาะกระบวนการผสมเสียง มิกซ์เสียงดนตรี ผู้ฟังมีความนิยมในซาวด์เพลงกันตรึมประยุกต์ที่เน้นการใช้จังหวะกลองที่หนักแน่น และเสียงเบสดังกระซป มากกว่าที่จะมิกซ์เสียงดนตรีสำหรับรับฟังอรรถรสเพลง ผู้ฟังส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคนจนถึงผู้สูงอายุ นิยมฟังเพลงที่สนุกสนานตามแบบฉบับของเพลงกันตรึม ดังนั้นเพลงที่ทำขึ้นควรให้ความบันเทิงได้อีกเหตุผลหนึ่งซึ่งสอดคล้องกับวิลเลียมอ็อก-เบอร์น (William Ogburn) นักสังคมวิทยาชาวอเมริกันมองว่า “การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจะก่อให้เกิดภาวการณ์ปรับตัวไม่ทันขึ้นเสมอ ทำให้เกิดความเฉื่อยล้าหลังทางวัฒนธรรมขึ้น” ซึ่งค่านิยมในการรับสิ่งใหม่ ๆ เช่นการใช้เสียงดนตรีที่เหมือนจริงจากการใช้เทคโนโลยีการสร้างเสียง ไม่ทำให้ค่านิยมในการฟังเพลงของคนรุ่นเก่าเปลี่ยนไปได้ จากการสังเกตและสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้อง ปรากฏว่ายอดขายเพลงในลักษณะนี้ ขายดีมากกว่าเพลงที่ทำมาเพื่อใช้ฟังสบาย ๆ โดยเพลงที่มีซาวด์ลักษณะนี้ จะใช้คีย์บอร์ดรุ่นเก่าที่มีจังหวะและเสียงกลองในตัว อย่างเช่น เพลงในอัลบั้มของ คง มีชัย ชุดเสียวไว้วัย ใช้คีย์บอร์ดยี่ห้อ Technics KN 2000 ในการสร้างจังหวะ และเสียงกลอง ซึ่งได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ทั้งที่การทำดนตรีแบบง่าย ๆ ไม่มีความซับซ้อนมากนัก (คง มีชัย, 2557 กรกฎาคม 31)

จากสภาวะการณ์ข้างต้น ทำให้เพลงที่โดดเด่นการทำดนตรีในบางครั้งอาจไม่มีความประณีต แต่ได้รับความนิยม ต่างจากเพลงที่ไม่โดดเด่น ที่การทำดนตรีมีความน่าฟังและละเอียดละมัย แต่ไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควรและจากคำถามที่เกิดกับกันตรึมประยุกต์ในปัจจุบันว่ามีลักษณะการผสมผสานกับวัฒนธรรมดนตรีตะวันตกมากขึ้นจนแทบไม่เหลือแบบฉบับเดิม และกันตรึมร็อค จะยังคงจัดว่าเป็นกันตรึมหรือไม่ ผู้วิจัยเห็นว่ากันตรึมพื้นบ้านยังมีสิ่งอื่นที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของกันตรึมได้อย่างดีคือ จังหวะกลอง หรือทำนองดั้งเดิมที่มีเอกลักษณ์ หากว่ามีการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการอนุรักษ์ต่อไป

บทบาทและคุณค่าของเพลงกันตรึมประยุกต์ ทางสังคม เศรษฐกิจ และสุนทรียภาพ

ทางสังคมในด้านการศึกษาพบว่ากันตรึมประยุกต์มีการสอนกันในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนทำให้เยาวชนได้มีโอกาสพัฒนาตัวจิตใจร่างกายได้บริหารสมองได้ประโยชน์จากกระบวนการสอน รู้จักกระบวนการคิดจากการฝึกซ้อมดนตรี

ในกระบวนการสอนดนตรีโดยเฉพาะดนตรีพื้นบ้านกันตรึมมีวิธีการเทคนิคการสอนเป็น

เครื่องมือในการคัดกรองและการวัดแนวทางการดนตรีของเยาวชนมีทั้งการสอนในระบบเดิมคือแบบตัวต่อตัวที่เน้นสอนเพลงยากก่อนเพลงง่าย และวิธีการสอนอีกแบบโดยใช้สัญลักษณ์โน้ต โดยสอนเป็นกลุ่มในชั้นเรียนที่เน้นเพลงง่ายก่อนเพลงยาก (ธงชัย สามสี, 2557: 3)

คุณค่าที่ได้จากวิธีการสอนดนตรีที่บ้านในแบบเดิมสามารถคัดกรองเด็กที่มีพรสวรรค์มีความสามารถพิเศษทางดนตรี คล้ายกับวิธีการสอนดนตรีไทยแบบฉบับในอดีตซึ่งเป็นการสอนแบบตัวต่อตัว เน้นคุณภาพและความไพเราะของเสียงซึ่งคล้ายกับวิธีการสอนของซูซูกิ นอกจากนี้การสอนในอีกแบบหนึ่งที่น่าสนใจคือวิธีการสอนดนตรีแบบออร์ฟ และโคโดชาวฮังการี (ธวัชชัย นาควงษ์, 2537: 16) ซึ่งวิธีการนี้สามารถสร้างความเพลิดเพลินให้กับนักเรียนทั้งชั้นเรียนได้มีโอกาสทางดนตรีอย่างเท่าเทียมกัน เป็นการค้นหาความสามารถเฉพาะตัวของเด็กที่เรียกว่าวัดแนวทางการดนตรีได้เป็นช่องทางหนึ่งที่สร้างปมเด่นให้แก่เยาวชนให้สามารถหันเหจากอบายมุขต่าง ๆ ได้ การฝึกฝนดนตรีในลักษณะนี้เป็นการขยายโอกาสให้กับเด็กทุกคน ซึ่งวิธีที่ดีที่สุดก็คือต้องสอนพร้อมกันเป็นกลุ่มหรือทั้งชั้น ทำให้เด็กได้ทำงานร่วมกันปรับแก้ไขในการเล่นที่ผิดไปพร้อม ๆ กัน ได้เรียนรู้จากกัน จึงมีความสมเหตุสมผลที่เด็กจะได้เรียนดนตรีในแบบเดียวกันได้มีโอกาสร่วมกันเป็นการทูนค่าใช้จ่ายครูผู้สอนและเวลาในการสอนลงได้อย่างดี อีกทั้งเด็กจะเรียนรู้ได้ดีกับเกมส์ดนตรีและการทำกิจกรรมซึ่งทำให้การเรียนรู้สนุกสนานขึ้น การสอนดนตรีจะทำแบบนี้ไม่ได้ถ้าหากต้องสอนตัวต่อตัวหรือสอนกลุ่มเล็ก ซึ่งการสอนเป็นกลุ่มใหญ่นี้เป็นหลักการสำคัญอย่างหนึ่งในการเรียนดนตรีสำหรับเด็กทุกคนไม่ใช่เฉพาะแต่เด็กที่มีแนวทางดนตรีเท่านั้น ซึ่งปัจจุบันการสอนกันตรึมในปัจจุบันก็ได้ปรับตัว ใช้วิธีการสอนในลักษณะนี้ด้วยเช่นกัน

ทางเศรษฐกิจมีวงดนตรีเกิดขึ้นมากมาย ในแวดวงที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นธุรกิจเครื่องเสียง ไฟแสงสี เครื่องปั่นไฟแดนเซอร์ ค่ายเพลง และยึดเป็นอาชีพรองได้ทำให้ศิลปินท้องถิ่นได้มีที่ยืนในสังคมดนตรีไม่ต้องไปเบียดเสียดแข่งขันกันกับศิลปินแนวอื่น มีกลุ่มแฟนคลับของตนเอง สร้างงานให้ตนเอง อันจะนำไปสู่การมีผลงานต่อไป

ทางสุนทรียภาพการแสดงออกทางดนตรีกันตรึมประยุกต์เยาวชนสามารถแสดงออกได้อย่างภาคภูมิใจในอาชีพดนตรี อย่างไม่อายใครและลบคำสบประมาทที่ว่าป็นอาชีพตื้นถิ่นรำกิ้นได้ นอกจากนี้ได้บริหารสมองรู้จักกระบวนการคิด เด็ก ๆ จะได้ประโยชน์จากกระบวนการสอนการฝึกดนตรีทำให้รู้จักคิดเป็น เข้าใจดนตรีมากขึ้น ทั้งเทคนิคและแทคติกในการฝึกฝน สามารถนำไปปรับใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้ และเมื่อเด็กทุกคนมีใจรักดนตรี เราสามารถดึงความสามารถของแต่ละคนออกมาได้ สำหรับการสอนดนตรีที่บ้านของโรงเรียน มีการจัดให้เด็กเล่นดนตรีพร้อมกับเพื่อน ได้มีความชำนาญ เด็กเกิดความมั่นใจมากขึ้น มีสมาธิดีขึ้น มีความภูมิใจในตนเอง ทำให้บุคลิกด้านอื่น ๆ ดีตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์งานเพลงด้วยวิธีการใหม่ ๆ โดยคิดนอกกรอบ ไม่ยึดตามทฤษฎีดนตรีสากลมากนัก และใช้ลักษณะเด่นที่ค้นพบ เช่น จังหวะ การดำเนินคอร์ด บันไดเสียง จุดพัก

1.2 ควรคิดสร้างสรรค์จังหวะเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ของกันตรึมโดยนำจังหวะกันตรึมพื้นบ้านดั้งเดิมมาประยุกต์ เช่น จังหวะเพลงเรือมอันเร อย่างจังหวะมะลูปโดง เป็นต้น

1.3 การเรียบเรียงเพลงกันตรึมประยุกต์ ควรที่จะสร้างความหลากหลายด้านจังหวะ โดยใช้กระสวนจังหวะในทุกรูปแบบ

1.4 ควรนำไปปรับวิธีการเรียบเรียงเพื่อให้สามารถผสมวงด้วยเครื่องเป่าทองเหลือง เครื่องลมไม้ หรือเครื่องสายสากลได้

1.5 ควรส่งเสริมให้มีเวทีในการแสดงออกด้านดนตรีกันตรึมประยุกต์ให้มากขึ้นโดยประสานความร่วมมือกับทางภาครัฐ หรือองค์กรต่าง ๆ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาวิธีการบันทึกเสียงการทำแซมปลิง (Sampling) เครื่องดนตรีพื้นบ้านที่ไม่ค่อยมีผู้นำมาใช้บรรเลง เช่น เสียงปี่อ้อ โดยแปลงเสียงเครื่องดนตรีสดให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลเพื่อการนำไปใช้ในเชิงอนุรักษ์

2.2 ควรศึกษาเรื่องรูปแบบการนำเสนอผลงานดนตรี การโฆษณา และธุรกิจดนตรี

เอกสารอ้างอิง

เครือจิต ศรีบุญนาท. (2541). การศึกษาเจตคติต่อเพลงพื้นบ้านอีสานของนักศึกษาสถาบันราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือในเขตอีสานใต้. สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

เจริญชัย ชนไฟโรจน์ และคณะ . (2555). ดนตรีกับชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 4. มหาสารคาม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บรรจง ชลวิโรจน์. (2538). อิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อการประพันธ์ทำนองเพลงของสมานกาญจนะผลิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

พงศ์พรหม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. (2557) “พบทวนเรื่องการแต่งทำนอง”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :http://pongpromblog.blogspot.com/2012/02/blog-post_1492.html สืบค้น 5 มกราคม 2557.

- พรรณราย คำโสภา. (2540). **กันตรึมกับเพลงประกอบการแสดงพื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์**.
สุรินทร์ : สถาบันราชภัฏสุรินทร์.
- มนัสวัฒน์ไชยยศ. (2542). **การศึกษาสไตล์ทำนองเพลงในบทประพันธ์ของแมนรัตน์ศรีภานนท์**.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิทยา ภูบัว. (2542). **อิทธิพลของดนตรีอเมริกันที่มีต่อเพลงไทยสมัยนิยม**. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- วิบูลย์ ตระกูลอุ้น. (2558). **ลักษณะโดยรวมดนตรีในศตวรรษที่ 20 ดนตรีก่อนสงครามโลก
ครั้งที่ 1 และดนตรีระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1-2**. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยดนตรี
มหาวิทยาลัยรังสิต. (อัดสำเนา)
- อัครพล บริกุล.(2540). **ชีวิตและผลงานของนายปิ่น ดีสม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาไทยคดีศึกษา (เน้นมนุษยศาสตร์). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์